

sănătății, dar și în legătură cu factorii care determină bunăstarea membrilor familiei, având în vedere, întâi de toate, pe soț (soție) și copii. Într-adevăr, omului înțelept și vizionar nu i se potrivește zicala care încearcă să ne ferească de păcatele tinereții: *Dacă ar ști tinerețea și dacă ar putea bătrânețea!*

În elaborarea lucrării am fost ajutat de părinții mei, V.P. și E.V. Zorin, de ieromonahul Anatoli (Berestov), de pr. Leonid Țarevski, pr. Nikolai Sokolov, pr. Andrei Rumianțev, egumena Sofia (Komarova), L.V. Rodionova, T.E. Serghienko, L.A. Kalinina, L.G. Bugrova, L.A. Serdobinski, N.V. Somin, precum și de colaboratorii Catedrei de pedagogie și psihologie din cadrul Facultății de Medicină din Moscova: N.V. Kudreavaia, N.B. Smirnov, E.Iu. Lokșin și de colaboratorii Editurii Asociației Sfânta Principesă Elisabeta.

Le sunt recunoscător acestora și altora care mi-au fost aproape, pentru susținerea în rugăciune și pentru observațiile prețioase făcute în procesul redactării cărții. Le sunt recunoscător și cititorilor care mi-au scris despre cărțile mele, ajutându-mă cu observațiile lor la întocmirea prezentei ediții.

În ceea ce privește scrisorile cititorilor, încerc să le răspund prin cărțile mele. Precizez totodată că nu dau consultații pentru cazurile prezentate în scrisori, nu stabilesc diagnostice la distanță și nu trimit cărți prin poștă.

Păcatele tinereții sau sănătatea familiei?

*Păcatele tinereților mele și ale neștiinței mele nu le pomeni – se rugau dreptii vetero-testamentari David și Iov (Ps. 24, 7; Iov 13, 26). „Din tinerețile mele, multe patimi se luptă cu mine, ci Însuși mă sprijinește și mă mântuiește, Mântuitorule” – cheamă Biserica, în numele creștinilor care se pocăiesc. În aceste cereri se aude strigătul de mântuire al sufletului. Deosebit de fierbinte se roagă credincioșii în timpul bolilor sau al necazurilor. Nu în zadar, în cadrul Tainei Sfântului Maslu, vindecarea spirituală și trupească a omului este legată de iertarea păcatelor tinereților sale¹, căci, după cuvântul Scripturii, *cugetul inimii lui se pleacă la rău din tinerețile lui* (Fac. 8, 21).*

Tinerețea nu este definită în funcție de numărul de ani trăiți pe pământ. Vârsta din buletin a

¹ Vezi Molitfelnic, Belgrad, 1983, pp. 186-187.

omului nu coincide întotdeauna cu vârsta sa spirituală. Mulți drepti au ajuns la maturitatea spirituală și la desăvârșire încă din anii tinereții, în timp ce unii oameni în vârstă sunt chinuiți de patimile și păcatele tinereților (v. Înț. Sol. 4, 7-17).

În limbajul contemporan cuvântul „patimă” este asociat cu diferite feluri de desfrânare. Știm că nimeni nu este ocolit de dorința trupească, căci aceasta este caracteristică tuturor generațiilor. De aceea și Biblia condamnă pe „bătrânul desfrânat și lipsit de înțelepciune”, avertizându-l în același timp pe tânărul aerian (v. Sir. 25, 4¹; Eccl. 11, 9²). Deși, într-adevăr, cel mai des unor astfel de ispite le este supusă tinerețea. Este de înțeles că în tinerețe oamenii sunt mai vulnerabili din punct de vedere psihic și mai puțin autocritici. Sistemul valorilor spirituale al tinerilor nu este încă pe deplin format, reprezentările despre rău și bine încă nu sunt clare, iar sentimentul de pericol este înăbușit, fiindu-le greu să își controleze emoțiile. Tinerețea este înclinată să caute plăceri extreme și senzații tari: „Și să trăiască se grăbește, și să simtă el dorește”, a spus un scriitor clasic.

¹ Săracul truș, bogatul mincinos și bătrânul desfrânat și lipsit de înțelepciune. În tinerețile tale n-ai adunat, și cum vei afla la bătrânețile tale?

² Bucură-te, omule, cât ești tânăr și inima ta să fie veselă în zilele tinereții tale și mergi în căile inimii tale și după ce-ți arată ochii tăi, dar să știi că, pentru toate acestea, Dumnezeu te va aduce la judecata Sa. Alungă necazul din inima ta și depărtează suferințele de trupul tău, căci copilăria și tinerețea sunt deșertăciune.

Ajungând în plasa diavolului, oamenii fac greșeli pentru care plătesc cu crize interioare, boli grave și chiar sinucidere. Ce-i drept, de multe ori, acestea încep cu simplele și aparent inocentele păcate ale tinereții. Pe unele ca acestea noi nici nu le considerăm a fi păcate și nu vedem sau nu dorim să vedem pericolul lor. Vocea conștiinței ne îndeamnă spre bine, dar noi respingem această chemare și ne îndreptăm spre flăcările ademenitoare ale plăcerilor. Credem că acestea sunt orientări spre fericirea pe care o dorim atât de mult, dar, de fapt, cădem în capcana nemiloasă a păcatului.

Poetul rus F. Tiutcev scrie astfel:

*O, cât de agonizant iubim,
De parcă am fi orbi de patimi,
Și demolăm cu nebunie,
Cele privite în mărînimie.¹*

În poezia „O, suflet profetic!” poetul deplânge sufletul „celor ce trăiesc în două lumi”. Rupt de contradicțiile interioare, acesta pulsează „în pragul unei existențe duale”:

*Fie ca pieptul suferind
Să fie agitat de patimi,
Sufletu-i gata, ca Maria,
Lângă Hristos să stea pe veci.²*

„Patimile fatale” reprezintă o imagine puternică și expresivă. În acest caz nu există sugestii

¹ Poezia rusă a sec. XIX, începutul sec. XX, Moscova, 1987, p. 245.

² Ibidem, p. 250.

despre o oarecare soartă oarbă și nemiloasă, despre împrejurări tragice și întâmplătoare. Dimpotrivă, vorbim despre reaua întrebuințare a libertății, despre darul lui Dumnezeu, pe care îl convertim în rău, atât pentru noi, cât și pentru cei ce ne înconjoară. Roadele macabre și urmările catastrofale, ajungându-se chiar până la moarte, reprezintă rezultatul patimilor păcătoase, care ne domină total. Despre acest adevăr crud mărturisesc și exemplele din Biblie și din istoria popoarelor sau din viața cotidiană.

Păcatul distruge conștiința, paralizează voia, întunecă sentimentele, murdărește trupul. Păcatul destramă familii, omoară copii în pântecele mamelor, aduce diverse boli.

Descriind evenimentele apocaliptice care vor veni, Apostolul Ioan Teologul profețește astfel: *A căzut, a căzut Babilonul, cetatea cea mare, care a adăpat toate neamurile din vinul furiei desfrânării sale* (Apoc. 14, 8). Cei ce au băut „vinul desfrânării” vor bea și „vinul mâniei lui Dumnezeu”. „Cât s-a slăvit și s-a fălit” desfrânatul Babilon, tot atât va fi atins de „munci și amar” (v. Apoc. 14, 10; 18, 2-7).

De aceea, înțeleptul rege Solomon avertizează: *Bucură-te, omule, cât ești tânăr și inima ta să fie veselă în zilele tinereții tale și mergi în căile inimii tale și după ce-ți arată ochii tăi, dar să știi că, pentru toate acestea, Dumnezeu te va aduce la judecata Sa* (Eccl. 11, 9).

Aceasta este răsplata pentru păcat!

Oglinda iubirii

Trupul soțului nu îi mai aparține lui, ci soției. Atunci să păstreze acesta în întregime proprietatea ei, fără a o împruțina sau a-i dăuna în vreun fel. Astfel, atunci când vezi o desfrânată care ispitește, atrage și dorește trupul tău, să-i spui: „Acest trup nu este al meu, ci al soției, și eu nu îndrăznesc să-l folosesc rău, dându-l altei femei.” La fel să faci și soția.¹

Taina iubirii umane a atras întotdeauna atenția asupra sa. Mulți au dorit să o pătrundă, dar pentru cei neluminați de Dumnezeu ușile ei sunt invariabil închise. Pe înțeleptul rege Solomon Însuși Dumnezeu l-a învățat să cunoască *firea dobitoacelor și apucăturile fiarelor, puterea dururilor și gândurile oamenilor, felurile neamurilor ale plantelor și însușirile rădăcinilor. Toate cele ascunse și cele arătate le-am cunoscut, fiindcă înțe-*

¹ Sf. Ioan Gură de Aur, *Opere*, vol. III, Sankt Petersburg, 1897, p. 210.

lepciunea, lucrătoarea tuturor, mi-a dat învățătură (Înt. Sol. 7, 20-21). Și i-a dat Dumnezeu lui Solomon minte și înțelepciune multă, ca nisipul mării (III Reg. 2, 35).

Numai că, dintr-un oarecare motiv, patru lucruri au rămas incomprehensibile pentru rege: *Calea vulturului pe cer, urma șarpelui pe stâncă, mersul corăbiei în mijlocul mării și calea omului la o fecioară. Așa este purtarea unei femei desfrânate: ea mănâncă și își șterge gura și zice: N-am făcut nimic rău* (Pilde 30, 19-20).

Această zicală biblică ne îndreaptă cu mintea spre următoarele gânduri:

Calea vulturului pe cer este simbolul a tot ce este irațional și care nu poate fi prevăzut, ceea ce se ridică în aer și se ascunde după orizontul cunoașterii noastre. Aceasta e *taina lumii spirituale*, a teologiei și a comuniunii cu Dumnezeu. Nu în zadar Domnul i-a comparat pe ucenicii Săi cu vulturii (v. Lc. 17, 37).

Urma șarpelui pe stâncă reprezintă tot ce este enigmatic, *ascuns în cele mai de jos* (incluzând și „adâncurile satanice”). Nu în zadar Biblia îl numește pe diavol șarpe viclean. Acesta este blestemat să se târască și să mănânce pământ (v. Fac. 3, 1 și 14). Despre ispitele acestuia nu și-a dat seama, până la un moment dat, nici măcar Iov, unul dintre cei mai mari drepți ai Vechiului Testament, pe care Însuși Dumnezeu l-a lăudat.

Mersul corăbiei în mijlocul mării reprezintă *motivele inimii umane, în conformitate cu care noi ne*

conducem, plutind în corabia vieții pe „marea zilnică”, involburată și plină de deșertăciuni.

Și, în sfârșit, calea omului la fecioară reprezintă, la fel ca păcatele soților, *taina relațiilor intime.*

După cum se vede, regele Solomon le-a așezat pe acestea în același rând cu căile cele de neînțeles ale Domnului, cu ispitele ascunse ale diavolului și cu intențiile adânci ale inimii umane. Apropierea intimă este îndepărtată de ochii străini și, de aceea, este puțin probabil ca vreodată să fie descoperite toate complicațiile ei.

„Taina iubirii este mai mare decât taina morții”, este convins poetul rus Konstantin Balmont, deoarece inima dorește să trăiască și să moară de dragul Iubirii, dar nu dorește să trăiască fără Iubire... Iubirea ne face să fim în iad sau în Rai, dar niciodată nu se oprește în împărăția de mijloc, care se află între acești doi poli... Iubirea nu are față umană. Ea are doar chipul lui Dumnezeu sau chipul diavolului.”¹

Un mare filosof rus, Vladimir Soloviov, deosebește cinci căi ale iubirii. Prima este numită „adâncurile satanice” și o trece sub tăcere. De fapt, în unul din articolele sale, Soloviov atinge această „cale a iadului”, amintind despre depravări și „desfrânarea naturală”. Vânzarea trupului este echivalată de scriitor cu necrofilia.

Cea de-a doua cale este „mai puțin groaznică”, deși nedemnă de om. Aceasta este calea

¹ Balmont K., „Lirica genului. Gânduri și senzații”, în *Erosul rusesc sau filosofia dragostei în Rusia*, Moscova, 1991, pp. 98-99.

obișnuită a animalelor: ascultarea de instinct, de atracția trupească. A treia cale este „calea cea bună a omului”, respectiv căsătoria.

Însă oamenii de aceea se și deosebesc de animale, fiindcă tind să fie mai mult decât sunt într-un moment anume, să meargă tot mai sus. Tocmai de aceea cea de-a patra cale este tendința de a înlocui căsătoria cu „iubirea platonice”, spirituală. Dezicerea totală de eros, în conformitate cu Soloviov, este reprezentată de calea monahismului. Ascetismul te ajută să atingi desăvârșirea supraumană, adică iubirea și sfințenia egală cu cea a îngerilor¹.

Dar, indiferent ce s-ar fi scris despre iubire, indiferent de caracteristicile care îi vor fi fost puse în seamă, oamenii nu au putut-o defini clar și în unanimitate nici până acum. Psihologul Len Macmillan, specialist în domeniul relațiilor familiale, a remarcat aceasta și prin exemplul editării primei *Enciclopedii Britanice*, cunoscute la nivel mondial. Aceasta a ieșit din tipar acum 200 de ani. Cuvântul „atom” este descris în prima ediție în patru rânduri, iar cuvântului „iubire” îi sunt dedicate cinci pagini. În edițiile ulterioare ale aceleiași enciclopedii cuvântului „atom” îi sunt dedicate cinci pagini, iar cuvântul „iubire” nici nu mai există².

¹ Soloviov V., „Sensul dragostei”, în *Erosul rusesc sau filosofia dragostei în Rusia*, Moscova, 1991, pp. 19-76; Hippus, „Despre dragoste”, în *Erosul rusesc sau filosofia dragostei în Rusia*, Moscova, 1991, pp. 190-191.

² Macmillan L., *Lumea emoțiilor noastre*, Zaokski, 2001, p. 122.

Aceasta ne face să ne gândim iarăși și iarăși la fraza-cheie care caracterizează *taina căsătoriei*. Aceasta a fost rostită de Dumnezeu în Rai și repetată, ca un adevăr imuabil, de Iisus Hristos: *Și voi fi amândoi un trup...* (Fac. 2, 24 și Mc. 10, 8).

Sensul acestei înțelepciuni biblice nu poate fi pătruns. Vom încerca să propunem câteva explicații doar și vom începe cu ceva ce pare a fi, oarecum, mai departe de ideea principală.

Uniunea soțului cu soția nu este văzută pur și simplu ca o pereche de îndrăgostiți sau o pereche de soți. Sfânta Scriptură folosește o expresie foarte tare: „un singur trup...”, având în vedere, desigur, nu doar apropierea fizică, ci și cea trupească. Cuvântul „trup” are mai multe sensuri în Biblie. Pe lângă corp, plăcerile trupesti și rudenia de sânge, acesta definește întregul om, incluzând și sufletul, și duhul. Să ne amintim de prologul Evangheliei după Ioan: *Și Cuvântul trup S-a făcut...* (In 1, 14).

Așa că expresia „un singur trup” simbolizează *taina unității celei mai mari din punct de vedere fizic, spiritual și duhovnicesc*. Verbul „se va alipi” în limba originalului înseamnă „va fi asimilat”, „va fi asemenea” și chiar „va fi înghițit”.

Subliniem că principiul unirii se păstrează și în afara căsătoriei legale. Unirea ca atare, chiar și ca rezultat al desfrânării și al preadesfrânării (adulterul), îi face pe cei doi „un singur trup”, mai bine zis „un corp”. *Sau nu știți că cel ce se alipește de desfrânată este un singur trup cu ea?* „Căci